

Schiffner Imola

Diplomáciai kapcsolatok

Hivatkozás: SCHIFFNER Imola: „Diplomáciai kapcsolatok” in JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, jog.tk.mta.hu/ijoten/nemzetkozijog (2017)

Rovat: Nemzetközi jog (rovatszerkesztő: Sulyok Gábor)

A diplomáciai kapcsolatok létesítésének elsődleges célja az állam képviselte a fogadó államban, illetve az állam, illetve állampolgárainak védelme külföldön.¹ A diplomáciai tevékenység ezen túlmenően felöleli az állam nevében folytatott tárgyalások, a kölcsönös információszerzés lehetőségét és a baráti kapcsolatok fejlesztését is. A diplomáciai kapcsolatok létesítéséhez a felek közötti megállapodás szükséges, melyben az államok megegyeznek a képviselők létrehozásáról. A feladatok hatékony ellátása és könnyítése érdekében diplomáciai képviselőket és a képviselőt dolgozóit, illetve az épületet kiváltságok és mentességek illetik meg.²

Tartalomjegyzék

1. A diplomáciai kapcsolatok általános ismertetése, elhatárolások
2. A diplomáciai kapcsolatok története, jelentősége
 - 2.1. A külügyi igazgatás kialakulása Magyarországon
3. A diplomáciai kapcsolatok jogának forrásai
4. Diplomáciai kapcsolatok létesítése, megszűnése
5. Diplomáciai kapcsolatok intézményei (diplomáciai képviselő, személyzet)
 - 5.1. A diplomáciai képviselővezető kinevezése

¹NAGY Károly, *Nemzetközi jog*, Budapest, Püski, 1999, 414-415.

² Lásd NAGY, 1999, 259-260.

- 5.2. A diplomáciai képviselet személyzete
- 6. Diplomáciai kapcsolatok tartalma - A diplomáciai képviseletek feladatai
 - 6.1. Az állam képviselete - képviseleti funkció
 - 6.2. Az állam és az állam polgárainak, jogi személyeinek érdekvédelme
 - 6.3 Tárgyalási funkció
 - 6.4. Tájékozódás, hírszerzés
 - 6.5. Kapcsolatfejlesztés
- 7. Diplomáciai mentességek-kiváltságok-A diplomáciai képviselet tagjainak jogállása
 - 7.1. A diplomaták személyét megillető mentességek
 - 7.2 A diplomáciai épületek mentessége
 - 7.3 Diplomáciai menedékjog (*asylum*)
 - 7.4 A diplomatákat megillető kiváltságok
 - 7.5 Lemondás a mentességről
- 8. A nemzetközi szervezetek diplomáciai kapcsolatai
 - 8.1 Néhány más fontosabb nemzetközi szervezet státusa és a hozzájuk akkreditált képviseletek helyzete
 - 8.2 Egyes különleges képviseleti megoldások- Különleges diplomáciai missziók

1. A diplomáciai kapcsolatok általános ismertetése, elhatárolások

A *diplomácia* szó francia közvetítéssel a görög *diplōma* szóból eredeztethető, a *diplo*, tehát kettőbe hajtott és a *ma* toldalékból áll, ami tárgyat jelöl.³ A hajtott dokumentum kiváltságot biztosított a vele rendelkezőknek-gyakran utazási engedélyt jelentett, és a kategória idővel azt az okiratot jelölte, mellyel az uralkodó ilyen kiváltságokat garantált.

Később minden olyan dokumentumra használták a kifejezést, melyet a kancellária állított ki, különösen azokra, melyek a szuverének közötti megállapodásokat tartalmaztak.

A 18.században a francia kifejezés diplomate (diplomata) azt a személyt jelölte, aki az állam nevében felhatalmazott volt tárgyalások lefolytatására.⁴

A diplomácia a későbbiekben a nemzetközi kapcsolatokkal került azonosításra, és a közvetlen kapcsolódás az okiratokkal elveszett.⁵

³ KINCSES László: *Diplomáciatörténet*, Budapest, HVG-ORAC, 2005, 21.

⁴ Sally MARKS-Chas W. FREEMAN: „Diplomacy” in *Encyclopædia Britannica*, inc., 2016, <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

⁵ Lásd MARKS-FREEMAN, 2016.

Jelenleg számos fogalom-meghatározást találni a szakirodalomban, melyek közös eleme, hogy a diplomáciát a külpolitikai tevékenységgel, illetve nemzetközi tárgyalások során alkalmazott eljárásokkal és általában a nemzetközi érintkezés szabályaival azonosítják.⁶

Az Oxford English Dictionary meghatározása szerint „A diplomácia a nemzetközi kapcsolatokat intézése tárgyalásos úton; jelenti továbbá a módszert, mellyel e kapcsolatokat elrendezik és intézik a nagykövetek és követek; végül jelenti a diplomata mesterséget vagy művészetet.”⁷

Egyes részletezőbb meghatározások szerint „A diplomácia az államok külpolitikájuk békés módon való megvalósításáért kifejtett tevékenysége. Ugyanakkor azt az intézményt is jelenti, amelynek révén az államok e sajátos tevékenységüket végzik. Így szélesebb értelemben magában foglalja az államfő, a kormányfő, a külügyminiszter, a külügyminisztérium és a diplomáciai szolgálat szerteágazó külföldi szervezetét, azaz az állandó diplomáciai és konzuli képviselőket, a különleges missziókat (*ad-hoc diplomácia*), és a nemzetközi szervezetek melletti állandó képviselőket.”⁸

Mindazonáltal a diplomácia kifejezést sok esetben a külpolitika szinonimájaként használták. Viszont a diplomácia a külpolitikai cselekvések csak az egyik, bár fő eszköze. Így tágabb értelemben a diplomácia, a *diplomáciai kapcsolatok* kifejezés felölel minden olyan tevékenységet, mely az államok külpolitikájának megvalósításával kapcsolatos, illetve azt az intézményrendszert is jelöli, mely az állam külkapcsolatainak irányításáért és képviseléséért felelős.⁹

Szorosabb értelemben viszont elfogadható az a *diplomáciai kapcsolatokat* illető fogalom-meghatározás miszerint két állam, a fogadó és a küldő állam nemzetközi, diplomáciai viszonyát jelzi, melynek központi eleme a másik államban kölcsönösségi alapon fenntartott külképviselet.¹⁰

2. A diplomáciai kapcsolatok története, jelentősége

Ahogy az 1961-es Bécsi Egyezmény Preambuluma is fogalmaz; a diplomáciai kapcsolatokat már az ősidők óta „elismerik a világ népei”.¹¹ A diplomáciai kapcsolatok, a diplomácia már az

⁶ Lásd KINCSES, 2005, 21.

⁷ John A. SIMPSON-Edmund S.C. WEINER: *The Oxford English Dictionary*, Oxford: Clarendon Press, 1989.

⁸ LAMM Vanda: *Jogi Lexikon*, Budapest, Complex Kiadó Kft. 2009.

⁹ Lásd KINCSES, 2005, 22-23.

¹⁰ Lásd NAGY, 1999, 413.

¹¹ 1961. évi bécsi egyezmény Preambulum. Kihirdette: 1965. évi 22. törvényerejű rendelet a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről.

ókorban is ismert kategória volt, a törzsi keretek között élő népek kölcsönösen védték egymás hírvivőit, akik az uralkodók megbízottjaiként szállították az üzeneteket. Az ókorban az uralkodók csak bizonyos esetekben, konkrét ügyek elintézése céljából küldtek egymáshoz követeket.

Az ókori görög városállamok időszakában és a Római Birodalomban azonban a diplomácia rohamos fejlődésnek indult.

A görög városállamokban ismerték a diplomáciai küldött, a *preszbüsz* intézményét, a *proxenosz* pedig a mai konzul, tiszteletbeli konzul elődjének tekinthető.¹² Ők olyan köztisztviselőben álló polgárok voltak, akik a saját városukban egy idegen város polgárainak az érdekeit képviselték. Egy állam egy másik állam polgárát a *proxénoszává*, vagyis hivatalos vendégbarátjává tehetette.¹³ Feladatainak ellátása érdekében a proxenosz bizonyos kiváltságokban részesült a kereskedelem, a hajózás és a bíraskodás területén, illetve több tiszteletbeli jog is megillette. Vagyona és személye sérthetetlen volt. A proxenosz diplomáciai tárgyalásokat is folytathatott, azaz közvetítői és tárgyaló szerepet töltött be a városa és az általa képviselt másik város között.¹⁴ A diplomáciai küldött, vagy követ a görög városállamok közötti konfliktusok rendezésére illetve szövetségek, szerződések létrehozására volt hivatott. A követ instrukcióit az ún. *diploma* tartalmazta.

A korai római időkben a nemzetközi kapcsolatok a speciális papi testület, a *fetialis (fetiales)* kizárólagos hatáskörébe tartoztak. Ők intézték a béke-és szövetségekötéssel, a hadüzenettel kapcsolatos teendőket, őrizték a szerződéseket.¹⁵

A római jog megerősítette a követküldés jogát, a *ius legationis*.¹⁶ A késő köztársaság idejétől a követ neve *legatus* vagy *orator (szónok)* lett, aki a feladata teljesítése után az idegen területről visszatért Rómába, hogy az elvégzett munkáról beszámoljon a szenátusnak, majd (az első századtól) a császárnak.¹⁷ A követek a jog és a szokás védelme alatt álltak, feladatuk szintén a szerződéskötés, viták elrendezése volt.

A volt Római Birodalom keleti területén felemelkedő Bizánci Birodalomban a diplomácia struktúrája hasonlóságokat mutatott a Római Birodalomban kialakult rendszerrel. A Bizánci Birodalomban a bizánci császárhoz fűződő kapcsolataik függvényében különböző kategóriába sorolták az államokat. A követek jogait és kötelezettségeit részletesen meghatározták,

¹² KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog*, Budapest, Osiris, 2011, n°783.

¹³ SÁRINGER János: „A diplomáciai rangok eredete és használata a középkortól napjainkig” in *Külügyi Szemle* 2016/1, 5.

¹⁴ Lásd KINCSES, 2005, 38.

¹⁵ Lásd KINCSES, 2005, 42.

¹⁶ Lásd SÁRINGER, 2016, 5.

¹⁷ Lásd SÁRINGER, 2016, 5.

rendelkeztek a sérthetetlenségükről is. Feladatukat ún. *diplomáciai küldetések* keretei között látták el. Így például az új bizánci uralkodó trónra lépése, minden új szerződéskötés, a külföldi új uralkodó hatalomra kerülésének az elismerése, egyéb rendkívüli események, a győzelmek vagy a királyi házasságok olyan események voltak, melyekről a követ útján értesültek. A kereskedelem szabályozásában, illetve az ellenséges felek közötti tárgyalásokon is fontos szerep hárult a követekre.¹⁸

A bizánci diplomáciai hagyományok az itáliai városállamokban, és francia földön is tovább éltek. Viszont a követek inkább a latin nyelvben járatos világi nemesemberek, egyházi személyek vagy állami hivatalnokok voltak.

A 12. század végén, a 13. század elején a diplomáciai képviselő új típusai jelentek meg: a *procurator* és a *nuncius*.¹⁹ A *nuncius* a fogadó állam vezetőjének címzett levélben foglaltaknak megfelelően különböző hatáskörrel tárgyalhatott és köthetett szerződést feudális úr nevében, és levelet vagy üzenetet is átadott. A *procurator* a feudális urat képviselve tárgyalások folytatására, illetve a szerződések megkötésére vonatkozó teljhatalommal bírt. A *procurator* ma nagykövetként, a *nuncius* követként értelmezhető.

Az itáliai városállamokban, a Német-Római Császárság²⁰ és a Francia Birodalom gyakorlatában jelentősen továbbfejlődtek a diplomáciai kapcsolatok szokásjogi szabályai, kialakultak a diplomáciai kapcsolatokat biztosító és védő kiváltságok és mentességek.²¹ Az egyre intenzívebbé váló kapcsolatok, a távolsági kereskedelem fellendülése és a polgárság megerősödése az állandó missziók megteremtéséhez vezettek, amelyek legelőször az itáliai városállamokban jelentek meg. Az eseti és az állandó követség közötti különbség a folyamatosságban, illetve a missziók időtartamában rejlett.

Az állandó követség intézménye a XVI. században gyorsan elterjedt és a XVII. században teljesen általánossá vált. A diplomáciai szolgálat szervezete egyre inkább kiépült, a középkori pápai és velencei képviselvek nyomán állandó diplomáciai képviselveket létesítettek.

Bár már Alberto *Gentilis*²² is foglalkozott munkáiban a követség intézményével, mégis a kategória tudományos értékű elemzését *Grotius* végezte el először.

¹⁸ Lásd SÁRINGER, 2016, 6., Lásd KINCSES, 2005, 47-48.

¹⁹ Lásd SÁRINGER, 2016, 8.

²⁰ A német-római császárként is uralkodó Luxemburgi Zsigmond királyunk is a legelsőek között létesített követséget. Az első folyamatos, állandó jellegű képviselő Luxemburgi Zsigmond magyar (1387–1437), német (1410-től), római (1411-től) és cseh király (1419-től), későbbi német-római császár (1433-tól), valamint Filippo Maria Visconti, Milánó hercege (1412–1447) között alakult ki.

²¹ Grotius nevéhez fűződik a területenkivüliség elméletének kidolgozása, ami a diplomáciai kiváltságok és mentességek magyarázatára szolgált. in KOVÁCS, 2011, n°783.

²² De legationibus (A követségekről) című műve 1585-ben jelent meg.

Hugo Grotius „A háború és béke jogáról című munkájában már részletesen foglalkozott az követségek intézményéhez kapcsolódó szabályokkal és megállapította, hogy a követségi jog a *ius gentium*ból származik, s minden idegent megillet.”²³ Véleménye szerint nem szükséges azonban minden követséget fogadni, de követséget ok nélkül visszautasítani sem szabad.²⁴ A *ius gentium* részeként fontos szabályként azonosította, hogy aki állami megbízatást teljesít, azt a fogadó államban bűncselekmény elkövetése miatt nem lehet megbüntetni – így a követeket sem. Azonban ha az illető a fogadó államban bűncselekményt követ el, *persona non gratának* lehet nyilvánítani, és ki kell utasítani az államból, de ellene erőszakot nem lehet alkalmazni. Grotius rögzítette, hogy a követségi jog, a követek személye és ingó vagyonuk sérthetetlen, még akkor is, ha a küldő és a fogadó állam háborúban áll egymással.²⁵

A követségek állandósulásával a követek hatásköre is részben megváltozott. Az ad-hoc követek meghatározott, korlátozott hatáskört jelentő feladataihoz képest az állandó követek már hozhattak önálló döntéseket, melyek a két állam viszonyát is alapvetően meghatározták.²⁶ Ezzel egyidőben gyakorlattá vált a rendkívüli követ küldése is például különösen fontos tárgyalások lefolytatása érdekében.

A 18. század második felében Emerigo de Vattel svájci jogtudós „Droit des Gens” című művében már arról ír, hogy a nagykövet képviseli a szuverén személyét, hatalmát, címét, nagyságát, fenségét és jogait is. Az egyszerű diplomáciai küldött (*agent diplomatique*) a népe megbízottja, aki egy másik nép kormánya mellett jár el.²⁷

A diplomáciai szokások, a szertartásrend formálódása során a XVII-XVIII. században került meghatározásra a diplomáciai képviselők fogadásának rendje, mely leginkább a képviselt ország nemzetközi jelentőségéhez igazodott.²⁸ A diplomáciai szervezet és tevékenység gyakorlatának kialakulása mellett ebben az időben vette kezdetét a konzuli intézmény nagymértékű fejlődése is.

A napóleoni háborúk lezárásaként 1815-ben, a bécsi kongresszuson számos a diplomáciai kapcsolatok nemzetközi szabályait érintő döntés született. Többek között meghatározták az állandó diplomáciai képviselők rangsorát is. A bécsi jegyzőkönyv első cikke szerint a diplomáciai alkalmazottak három osztályba tartoztak: Az első osztályba a nagykövetek,

²³ Lásd SÁRINGER, 2016, 10-11.

²⁴ Lásd SÁRINGER, 2016, 11.

²⁵ Lásd SÁRINGER, 2016, 11.

²⁶ USTOR Endre: *A diplomáciai kapcsolatok joga*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1965, 77.

²⁷ Lásd SÁRINGER, 2016, 16.

²⁸ Lásd KINCSES, 2005, 60.

legátusok vagy nunciusok; a másodikba a követek, miniszterek és a szuverénekhez akkreditált más személyek; a harmadikba a külügyi tárca gondozásával megbízott miniszterhez akkreditált ügyvivők.²⁹

Az Aachenben három évvel később, 1818-ban felvett jegyzőkönyv tovább pontosította a diplomáciai képviselőkre vonatkozó szabályokat. Bevezette a miniszterrezidens posztját.³⁰

A bécsi kongresszuson megállapított rendszer az Aacheni jegyzőkönyv kiegészítésével egészen az 1961-es Bécsi Egyezményig fennmaradt.

A 19. században a diplomácia hatásköre szélesedett az államok és a nemzetközi kapcsolatok koordinálásában. A korszak meghatározó fórumai a nemzetközi konferenciák és kongresszusok rendszere volt, melyek a Szent Szövetség keretei között, majd egyre tágabb körben megteremtették a nemzetközi kapcsolatok újkori rendszerét is.

Az új típusú diplomáciai kapcsolatok alapjait végül a multilaterális diplomácia állandósult intézményei stabilizálták. Wilson egy új, átfogó nemzetközi szervezet megteremtéséről szolt, mely a Nemzetek Szövetségében, illetve a kollektív biztonság rendszerében öltött testet.³¹

A II. világháborút követően a két blokkra szakadt nemzetközi közösségben a diplomaták és a nagykövetségek főként a kétoldalú kapcsolatok koordinálásával foglalkoztak, a nemzetközi szervezetek és konferenciák pedig arra törekedtek, hogy univerzális szinten megteremtsék a békés egymás mellett élés lehetőségeit.

A diplomáciai kapcsolatok jogára vonatkozó szabályok meghatározásának végső fórumaként 1961-ben került sor a bécsi konferencia összehívására.³²

2.1. A külügyi igazgatás kialakulása Magyarországon

A királyi Magyarország ideje alatt az ország külpolitikájának irányítása a király személyes jogkörébe tartozott. A király melletti, főurakból kialakított királyi tanácsnak csak tanácsadó szerepe volt, a diplomáciát pedig főleg egyháziak művelték.³³ Zsigmond király uralkodásának ideje alatt jött létre az első állandó magyar követség a milánói fejedelem mellett.³⁴

²⁹ Lásd USTOR, 1965, 498.

³⁰ Lásd SÁRINGER, 2016, 21.

³¹ Lásd KINCSES, 2005, 148.

³² HARGITAI József: *A diplomáciai és konzuli kapcsolatok joga*, Budapest, Aula, 2005, 50.

³³ Lásd KINCSES, 2005, 160.

³⁴ BÁBA Iván – BALLER Barbara – HALÁSZ Iván – TÓTH Norbert: *A magyar külügyi igazgatás alapjai*, Budapest, Dialóg Campus kiadó, 2016, 30.

A Habsburg uralom évei alatt önálló magyar külkapcsolatról szó sem lehetett, sem a követküldés, sem a szerződésalkötés jogával nem rendelkezett Magyarország.³⁵ A Monarchia idején pedig a külügyek vitele közös ügyként került rendezésre, közös osztrák-magyar követségek működtek, a Monarchia egy elválaszthatatlan nemzetközi jogalanyként létezett a külkapcsolataiban.

Az önálló magyar külügyi igazgatás csak a Monarchia felbomlása után, az 1918. évi V. néptörvény elfogadásával jöhetett létre. „Az önálló magyar külügyi igazgatásról” szóló törvény mindössze 11§-ből állt, meghatározta a külügyi igazgatás szervezeti felépítését, rendelkezett az állampolgárok védelmének más államok külképviselőire történő bízásáról.³⁶ Mind a diplomáciai, mind a konzuli szolgálatot szabályozta. Természetesen 1918-ban Magyarországnak még nem volt kiépült diplomáciai, illetve konzuli képviselői hálózata. Emiatt a néptörvény 7. §-a úgy rendelkezett, hogy „[O]lyan országokban, amelyekben a Magyar Népköztársaságnak diplomáciai képviselője vagy konzuli hivatala nincs, az ottani magyar állampolgárok védelme valamely barátságos állam külügyi hatóságára bízható.”³⁷

A külügyi igazgatás személyi állományát az Osztrák–Magyar Monarchia közös külügyminisztériumának (az ún. Ballhausplatz) tisztviselői adták ki a néptörvény 9. §-a szerint.³⁸ A külügy központi igazgatásának megszervezésével párhuzamosan került sor a külképviselők kiépítésére is.

A Horthy-korszakban az 1920.évi I.tc értelmében a kormányzó képviselte Magyarországot nemzetközi szinten, követeket küldhetett és fogadhatott.³⁹

3. A diplomáciai kapcsolatok jogának forrásai

A diplomáciai kapcsolatok szabályai a 20. század közepe óta kodifikált, nemzetközi szerződéses formában meghatározottak.

A Nemzetek Szövetsége már 1930-as hágai kodifikációs konferencia számára el kívánta készíteni a diplomáciai kiváltságok és mentességek tárgyában a kodifikációs egyezménytervezetét. A hágai kodifikációs konferencia napirendjéről végül lemaradt a diplomáciai kiváltságok és mentességek témája.

³⁵ Lásd KINCSES, 2005, 165.

³⁶ Lásd HARGITAI, 2005, 47.

³⁷ BABA Iván – BALLER Barbara – HALÁSZ Iván – TÓTH Norbert: *A magyar külügyi igazgatás alapjai*, Budapest, Dialóg Campus kiadó, 2016, 38.

³⁸ www.polhist.hu/adattarak/koztars/index.php?fkod=21&fid=2 (2016. 04. 23.)

³⁹ Lásd USTOR, 1965, 100.

Az ENSZ újra célul tűzte ki a téma kodifikációját. Álláspontja szerint: „A Népszövetség szakértői bizottsága által végzett munka, az 1928.évi Havannai Szerződés, a Harvard- Egyetem kutatása, s mind e munkák alapjául szolgáló dokumentáció, a bírói gyakorlat, a diplomáciai levelezés és az elméleti művek gazdag forrásai bőséges anyagot szolgáltatnak ahhoz, hogy a nemzetközi jog részének kodifikációja iránt átfogó erőfeszítés történjék. A rendelkezésre álló gyakorlati esetek bősége nem jelenti szükségszerűen azt, hogy e terület kodifikációja csupán olyan joganyag rendszerbe foglalásából és tüzetesebbé tételéből áll, amelynek minden részletére vonatkozóan egyetértés áll fenn. A gyakorlat részben következetesen állandósult, de eltéréseket mutat olyan kérdésekben, mint a diplomáciai mentesség határai, a joghatóság alóli teljes mentességre jogosult diplomáciai személyzet kategóriái, a mentességről való lemondás feltételei és azoknak a magatartásoknak a természete, amelyekből hallgatólagos lemondásra lehet következtetni.”⁴⁰

Az Egyezmény létrehozását az ENSZ Nemzetközi jogi Bizottsága már az első, 1949-es ülésén napirendre tűzte. 1954-ben a bizottság *Sandströmöt* bízta meg a kodifikációs jelentések elkészítésével, melyek 1956-ban kerültek megvitatásra.⁴¹ A végleges tervezet 1958-ra készült el, az ENSZ Közgyűlése pedig 1959-ben határozott az egyezményt előkészítő konferencia összehívásáról.

Az ENSZ kodifikációs törekvéseinek részeként így kerülhetett sor a diplomáciai kapcsolatokról szóló 1961-es Bécsi Egyezmény elfogadására, a diplomáciai kapcsolatok nemzetközi szabályozásának legfontosabb forrásaként. A Bécsi Egyezmény a fennálló szokásjogot kodifikálta, ún. tiszta kodifikációs egyezmény, így a legtöbb állam ratifikálta. Az egyezmény preambuluma egyértelműen rögzíti, hogy az egyezményben nem szabályozott kérdésekben továbbra is a nemzetközi szokásjog irányadó. Az Egyezmény 47.cikke lehetővé teszi, hogy a felek az egyezménynél kedvezőbb szabályokban állapodjanak meg, illetve tekintetben regionális megállapodásokat kössenek.

A diplomáciai és konzuli kapcsolatok további nemzetközi jogi forrásainak számítanak:

Az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről szóló 1946-os New York-i egyezmény, az Egyesült Nemzetek szakosított intézményeinek kiváltságairól és mentességeiről szóló 1947-es New York-i egyezmény, a különleges diplomáciai missziókról szóló 1969. évi New York-i egyezmény, és a nemzetközi szervezetek mellé akkreditált missziókról szóló 1975. évi Bécsi Egyezmény.

⁴⁰ Lásd USTOR, 1965, 38.

⁴¹ *Special Rapporteur*, Mr. A.E.F. Sandström.

A diplomáciai kapcsolatok egy speciális fajtáját jelentik a nemzetközi szervezetek által létesíthető diplomáciai viszonyok, hiszen a XX. század második felében a nemzetközi szervezetek missziókat létesítettek tagállamaikban és ezekre is külön-külön egyezmények születtek, a szervezet és a fogadó állam között, illetve az adott nemzetközi szervezet kiváltságairól és mentességeiről.

4. A diplomáciai kapcsolatok létesítése, megszüntetése

A diplomáciai kapcsolatok felvétele államközi kapcsolatokat tesz szükségessé, annak legfontosabb megnyilvánulási formája. Ennek megfelelően államelismerést és kölcsönösséget feltételez. Új államok esetében a diplomáciai kapcsolat létesítése az új állam hallgatólagos elismerésének minősül.

A diplomáciai kapcsolat felvétele nem kötelező, de amennyiben két állam kölcsönösen elismeri egymást, akkor a gyakorlatban ezt követően fel is veszik egymással a diplomáciai kapcsolatokat, azaz a küldő állam képviselőt küld a fogadó államba, mely fogadja a másik állam képviselőjét. A diplomáciai kapcsolat felvétele minden esetben kölcsönös megegyezés alapján, az államok közötti közös nyilatkozattal vagy jegyzékváltással jön létre.

A diplomáciai kapcsolatok felvételéből azonban nem következik automatikusan a diplomáciai képviselő létesítése, az külön megállapodás eredménye. A diplomáciai kapcsolatok fenntartásához diplomáciai képviselők létesítése szükséges, de a diplomáciai kapcsolatokat nem zárja ki a diplomáciai képviselő hiánya.

A diplomáciai kapcsolatok megszakítása, ellentétben annak létesítésével, egyoldalú aktus eredményeképp következik be, de jogkövetkezményei ugyanúgy a kölcsönösség elvén alapulnak. Tehát amennyiben egy állam egy másik állammal való diplomáciai kapcsolatai megszüntetése mellett dönt, a másik állam is kénytelen visszavonni a kapcsolatokat megszakító állam területéről diplomáciai képviselőt.⁴²

A diplomáciai kapcsolatok megszűnésének egyik klasszikus esete, ha megszűnik maga a fogadó vagy küldő állam. A diplomáciai kapcsolatok megszűnhetnek a két állam közötti hadiállapot beálltával is, hiszen a két állam közötti békés kapcsolatok megszűnésével a diplomácia sem tudja betölteni a baráti kapcsolatok fejlesztésére, az információcserére épülő funkcióját. Háború, illetve a diplomáciai kapcsolatok megszakítása esetében bizonyos ésszerű,

⁴² Lásd NAGY, 1999, 414.

de rövid, pár napos időt szoktak hagyni a távozásra, s ez idő alatt a diplomatákat megillető mentesség fennmarad.⁴³

A diplomáciai kapcsolatok megszakadása nem jelenti automatikusan a konzuli kapcsolatok megszakadását is. Sőt az államok ilyen esetben a konzuli képviselőik útján biztosítják továbbra is állampolgáraik védelmét a fogadó államban.

5. Diplomáciai kapcsolatok intézményei (diplomáciai képviselet, személyzet)

A diplomáciai képviseletre vonatkozó szabályokat összefoglalóan *ius legationum*nak, míg az aktív és passzív követküldés jogát *ius legationis*nek nevezzük.

A *diplomáciai képviselet* a küldő állam fogadó állam területén működő legfontosabb államigazgatási szerve.⁴⁴ A diplomáciai képviselőket el kell határolnunk a diplomáciai testületektől, melyet az egy adott államba akkreditált diplomaták összessége alkotja, szűkebb értelemben csak az egy államban akkreditált képviselők vezetőit.⁴⁵ A diplomáciai testület élén a fogadó országba legrégebben akkreditált képviselővezető, az ún. *doyen* áll.⁴⁶ Feladata, hogy protokolláris eseményeken képviselje a diplomáciai képviselőket, illetve kiálljon azok érdekeiért a fogadó országban.

5.1. A diplomáciai képviselővezető kinevezése

A diplomáciai kapcsolatok létesítését követően kerül sor a diplomáciai képviselő vezetőjének akkreditálására. A diplomáciai képviselővezető kinevezése a legtöbb esetben egyéni akkreditációt takar, de a nemzetközi jog ismeri a *többses akkreditáció* és a *közös akkreditáció* intézményét is. Többses akkreditációról beszélünk akkor, amikor a diplomáciai képviselőt a küldő állam több államban való képviselővével bízzák meg. Közös akkreditáció pedig akkor áll fenn, amennyiben két állam ugyanazt a személyt bízza meg az államban fogadó államban való képviselővével. Mindkettő speciális esetre csak akkor kerülhet sor, ha ezt a fogadó állam nem ellenzi.

A diplomáciai képviselővezető megbízatásához egy speciális eljárás kapcsolódik.

⁴³ Lásd KOVÁCS, 2011. n° 906.

⁴⁴ Lásd NAGY, 1999, 413.

⁴⁵ Lásd NAGY, 1999, 417.

⁴⁶ Az adott osztályon belül a megbízólevél államfőnek történő átadásának időpontja dönti el a rangsorelsőbbiség kérdését.

Bár a küldő állam szabadon választhatja meg azt a személyt, akit a fogadó államban a diplomáciai képviselet vezetésével kíván megbízni, viszont a fogadó államnak a képviseletvezető személyét jóvá kell hagynia a kinevezéshez. A fogadó állam részéről való beleegyezést, előzetes jóváhagyást nevezzük *agrément*-nek. Az *agrément*-eljárás csak a misszióvezetőkre vonatkozik, a beosztott diplomaták számára ilyet nem kell érni.⁴⁷

Ez az eljárás (*agrément*), amely során az *agrémentet* megadják két részből áll.⁴⁸ Az első részében a küldő állam bizalmasan közli a fogadó állammal a kiválasztott személy nevét. Az eljárás második részében pedig a fogadó állam nyilatkozik arról, hogy el tudja –e fogadni a képviseletvezető személyét. A jóváhagyás megtagadását nem köteles indokolni, illetve a Bécsi Egyezmény nem szab határidőt sem az *agrément* megadására. A gyors, kedvező válasz az udvarias eljárás. A válasz elhúzódása viszont arra enged következtetni, hogy a fogadó államnak kifogása van a képviseletvezető személyével kapcsolatban, vonakodik a beleegyezést megadni. Lehetetlen felsorolni azokat az okokat, melyek a beleegyezés elutasításához vezethetnek, viszont nincs helye a visszautasításnak a képviseletvezető neme, faja vagy vallása alapján.⁴⁹

A megadott *agrémentet* követően a fogadó állam már csak úgy tudja megakadályozni a képviseletvezető fogadó államban való tartózkodását, ha *persona non grata*-nak nyilvánítja.

Ez előfordulhat abban az esetben, ha az *agrément* megadása után jutott a fogadó állam olyan információ birtokába, amelynek alapján a képviseletvezető személye elfogadhatatlan, vagy pedig azért, mivel az *agrémentig* még elfogadható diplomata ezután tett olyat, ami miatt személye alkalmatlannak minősült.⁵⁰

Az *agrément* birtokában a küldő állam megbízólevelet állít ki a képviseletvezető számára.

A megbízólevél tanúsítja a misszióvezető felhatalmazottságát állama képviselére a másik államban. A képviseletvezető megbízatása a megbízólevél átadásával veszi kezdetét. Ezt a nagykövet, követ esetében a fogadó állam államfője, állandó ügyvivő esetében a külügyminisztere veszi át egy protokolláris esemény keretei között. A megbízólevél átadásának időpontja állítja be a rangelsőséget, a nagykövetekkel kezdve.⁵¹

A diplomáciai minőség megszűnhet a diplomata személyében rejlő okok esetében, így a diplomata halála, lemondása esetén.⁵² A misszióvezetőt a küldő állam vissza is hívhatja: az

⁴⁷ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 822.

⁴⁸ Lásd USTOR, 1965, 124-125.

⁴⁹ Lásd USTOR, 1965, 127.

⁵⁰ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 820.

⁵¹ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 824.

⁵² Lásd USTOR, 1965, 471.

újonnan kinevezett misszióvezető a megbízólevelével együtt adja át elődjének visszahívólevelét.⁵³

Az állam azonban azonnali hatállyal is visszahívhatja a diplomatát, súlyos fegyelmi vétség miatt. A visszahívás, bár a küldő állam joga, de a fogadó állam kérésére is történhet *persona non grata*-nak nyilvánítással. Ebben az esetben a fogadó állam a diplomáciai érintkezés formáit felhasználva felszólítja a küldő államot diplomáciai képviselőjének visszahívására, akár külön indoklás nélkül is. Amennyiben a küldő állam nem hívja vissza a nemkívánatos személlyé nyilvánított diplomáciai képviselőjét, ebben az esetben a fogadó állam határidő tűzése mellett közölheti a küldő állammal, hogy mikortól nem ismeri el a diplomáciai képviselő státusát.⁵⁴

5.2.A diplomáciai képviselet személyzete

A kinevezett és jóváhagyott képviseletvezetővel az élen diplomáciai képviselet áll fel. A diplomáciai képviselet létszámát a két ország közötti kapcsolat fontossága mellett alapvetően a küldő állam gazdasági lehetőségei és nemzetközi jelentősége határozza meg. A képviselet személyzetét illetően a bécsi egyezmény nem ír elő előzetes hozzájárulást a fogadó állam részéről, viszont a fogadó államnak joga van a kinevezett személy kifogásolására, illetve bármikor *persona non grata*-nak nyilváníthatja.⁵⁵ Az 1961. évi bécsi egyezmény egyébiránt csak annyi korlátot tartalmaz, hogy a fogadó állam kérheti, hogy az általa túlzottnak tartott létszámot a küldő állam ésszerű szintre csökkentse.⁵⁶

A diplomáciai képviseletek személyzete több kategóriába csoportosítható.

Így beszélhetünk a diplomáciai képviseleten dolgozó *diplomáciai tisztviselőkről* (diplomaták), a diplomáciai képviselet munkáját segítő, diplomáciai munkát nem végző *igazgatási és műszaki személyzetről* (irodai alkalmazottak, tolmácsok, informatikusok), a követséghez tartozó *segédszemélyzetről* (sofőr, biztonsági alkalmazott) és egyéb, ún. *magánalkalmazottakról* (szakács, takarító).

A felsorolt kategóriák nemcsak a kapcsolódó hatáskörökben, hanem a diplomáciai kapcsolatokhoz kapcsolódó mentességek és kiváltságok körében is eltérnek egymástól.

⁵³ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 826.

⁵⁴ Lásd HARGITAI, 2005, 108.

⁵⁵ Lásd USTOR, 1965, 138.

⁵⁶ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 865.

A diplomáciai képviselők vezetői három osztályba sorolhatók:

- az államfőhöz akkreditált nagykövetek, vagy pápai nunciusok
- az államfőhöz akkreditált követek, vagy pápai internunciusok
- a külügyminiszterhez akkreditált állandó ügyvivők.⁵⁷

Az állandó ügyvivőktől, mint a diplomáciai képviselővezetők legalacsonyabb rangjától el kell határolni az ún. ideiglenes ügyvivőket, mely nem diplomáciai rang, az ideiglenes ügyvivő átmenetileg járhat el a diplomáciai képviselő vezetőjeként abban az esetben, ha a képviselő vezetője feladata gyakorlásában akadályoztatva van, vagy még nem került kinevezésre.⁵⁸

A diplomáciai személyzet olyan beosztottakból áll, akik diplomáciai rangot viselnek, így ide tartozik a képviselő vezetője, a tanácsosok, követségi titkárok, és a legalacsonyabb diplomáciai beosztású attasék.⁵⁹ Általában a küldő állam polgárai és ők végzik az érdemi szakmai munkát a képviselőten.

A fent említett diplomáciai személyzetet kiegészítheti a *szakattasé* kategóriája is, melyet el kell határolni az attasé pozíciójától. Általában a képviselő vezetőjének rangja után a szakattasé beosztása következik a rangsorban. Ellentétben a legalacsonyabb beosztású diplomata, attaséval a szakattasék tehát magas beosztású diplomatának számítanak, a katonai attasék mellett más szakattasék is alkalmazhatók a diplomáciai képviselőten. Így kereskedelmi és kulturális attasé kinevezésére is sor kerülhet. A szakattasé szakmai tanácsadói jelleggel támogatja a külképviselet vezetőjét.⁶⁰

6. Diplomáciai kapcsolatok tartalma - A diplomáciai képviselők feladatai

A diplomáciai képviselők feladatait elsősorban a küldő állam határozza meg, a Bécsi Egyezményben található felsorolás nem tekinthető taxatív meghatározásnak.

A Bécsi Egyezmény 3.cikke alapján a következő feladatok tartoznak a diplomáciai képviselők funkciói közé.

6.1. Az állam képviselője - képviselői funkció

⁵⁷ 1961. évi bécsi egyezmény 14. cikk.

⁵⁸ 1961. évi bécsi egyezmény 19. cikk.

⁵⁹ Lásd NAGY, 1999, 417.

⁶⁰ Lásd HARGITAI, 2005, 100-101.

A misszió legfontosabb funkciója a képviselet. Képviseli a küldő államot a fogadó államban. Ez az államrepresentációs tevékenység akkor is megmarad, ha a képviselet más tevékenységet nem fejt ki, illetve minden egyéb követségi feladat körében is jelen van.⁶¹

A képviselet funkciójához tartozik az is, hogy mint egy összekötő a saját külügyminisztériuma és a fogadó állam közötti információáramlást segíti, illetve ilyen formában is képviseli államát a másik állam hatóságai előtt.

A képviselet keretei közé illeszkedik az is, hogy a diplomáciai képviselők a reprezentáció keretei között megjelennek és protokolláris eseményeken képviselik az államot.

6.2. Az állam és az állam polgárainak, jogi személyeinek érdekvédelme

A diplomáciai képviselőnek mind joga, mind kötelessége az állam, illetve állampolgárainak védelme. Az egyik legelemibb és legkorábban kialakult feladatkör szerint a fogadó állam jogszabályainak tiszteletben tartása mellett a diplomáciai képviselő fel kell, hogy lépjen az állam, illetve állampolgárai védelmében. A képviselet jellegéből fakad az a feladat, hogy működési területén, a fogadó államban megvédje a küldő állam és állampolgárai érdekeit.

Az érdekvédelem diplomáciai és konzuli védelem formájában valósulhat meg. A diplomáciai védelem esetében elsődlegesen az állam érdekeinek védelme kerül előtérbe, a konzuli védelem pedig főszabály szerint az állampolgár érdekeinek érvényesítéséről szól. A diplomáciai védelem esetében a nemzetközi jog szabályai lehetőséget nyújtanak az állampolgároknak az állam által biztosított védelemre, amennyiben azokat jogsértés éri külföldön. Viszont az állam maga dönti el diszkrecionális jogkörében, hogy nyújt –e diplomáciai védelmet vagy nem, illetve milyen formában teszi azt. Az diplomáciai képviseletek az állampolgárok védelmét konzuli hatáskörben konzuli védelem formájában is elláthatják. A konzuli védelem részletes szabályairól lsd. *konzuli kapcsolatok* szócikk.

6.3 Tárgyalási funkció

A külképviselet feladata, hogy tárgyal a fogadó állam kormányával. Általában ez azt a jogosultságot jelenti, hogy a képviselet nevében fellépő diplomata külön felhatalmazás nélkül, a Bécsi Egyezmény rendelkezései alapján tárgyalásra feljogosított személy. Nyilatkozataik közvetlenül az állam nevében megtett jognyilatkozatoknak számítanak, így az államot

⁶¹ Lásd HARGITAI, 2005, 70.

közvetlenül kötelezik.⁶² Mindazonáltal nemcsak egyes szerződések előkészítése tartozik ide, hanem az az állandó érintkezés is, melynek során a küldő és a fogadó állam közös ügyeikben eljárnak, és tájékozódnak a két állam közötti kapcsolatok további lehetőségeiről is.⁶³

6.4. Tájékoztatás, hírszerzés

A diplomáciai tevékenység egyik legrégebben kialakult feladata a fogadó és a küldő állam kapcsolatáról való információszerzés. Ennek az információszerzésnek minden esetben a diplomáciai kapcsolatok, illetve a külkapcsolatok fejlesztésének jóhiszemű céljával és jogszerű eszközökkel kell megtörténnie. Az ilyen módon gyakorolt tájékozódás elősegíti a külkapcsolatok fejlesztését, a kapcsolódó döntéshozatal előkészítését. Ehhez a feladatkörhöz kapcsolódva kell megemlíteni a kémkedés kérdését is. A nemzetközi jog szabályait áttekintve nem találunk sem olyan nemzetközi szerződéses rendelkezést, sem olyan szokásjogi szabályt, mely a kémkedést tiltaná, mindazonáltal a Bécsi Egyezmény kiemeli, hogy a tájékozódás csak a „megengedett módon” történhet.⁶⁴

6.5. Kapcsolatfejlesztés

Ebbe a feladatkörbe beletartozik a küldő államról való információk szolgáltatása, a küldő állam népszerűsítése és ennek keretei között a kulturális, gazdasági és tudományos kapcsolatok fejlesztése. Különösen fontos a kapcsolattartás funkció olyan államok esetében, ahol nagyobb számú magyar diaszpóra él.

7. Diplomáciai mentességek-kiváltságok - A diplomáciai képviselő tagjainak jogállása

A diplomáciai képviselőket megillető mentességek és kiváltságok célját abban kell keresni, hogy ezzel is biztosítsák a diplomáciai kapcsolatokért felelős személyek feladatainak eredményes teljesítését, illetve megkönnyítsék azt.

A mentességek és kiváltságok elméleti megalapozására az idők során három tudományos elmélet alakult ki.

⁶² Lásd HARGITAI, 2005, 80.

⁶³ Lásd USTOR, 1965, 115.

⁶⁴ 1961. évi bécsi egyezmény 3. cikk (d) pont.

A *területenkívüliség elve* alapján a diplomáciai képviselőket azért illetik meg a mentességek és kiváltságok, mert a diplomáciai képviselet kívül esik a fogadó állam joghatóságán, úgy tekintik mintha a küldő állam területe lenne. (*extraterritorialitás*)⁶⁵

A hatályos nemzetközi jog szerint már meghaladott elmélet helyett a Bécsi Egyezmény preambuluma ugyanakkor a következőket mondja: „a kiváltságok és mentességek célja az, hogy biztosítsa a diplomáciai képviseleteknek, mint az államok képviselőinek feladatuk eredményes teljesítését”.⁶⁶ A diplomáciai kapcsolatokról szóló egyezmény szerint tehát a kiváltságokat és mentességeket egyrészt a képviseleti jelleggel, másrészt a funkcionális szükségességgel indokolja.

A *képviseleti elmélet* szerint a mentességek és kiváltságok alapja az, hogy a diplomáciai képviselők a küldő állam szuverenitásának gyakorlóját, az uralkodót képviselik, a küldő államot személyesítik meg.

Ezzel szemben a *funkcionalitás elmélete* azzal igazolja a kiváltságokat és mentességeket, hogy azok feltétlenül szükségesek a diplomáciai képviseletek feladatainak ellátásához. Míg a mentességek a funkcionalitás elmélete szerint azt a célt szolgálják, hogy lehetővé tegyék a diplomáciai képviselő munkáját, addig a kiváltságok célja, hogy megkönnyítsék azt.

Az 1961. évi Bécsi Egyezmény mindig együttesen, párban használja e két kifejezést, mely - mint gyűjtőfogalom - felöleli a diplomáciai képviseletek és tagjaik valamennyi különleges jogosítványát.

Ennek ellenére számos elméleti kísérlet történt a kiváltságok és mentességek elhatárolására. Így utaltak arra, hogy a mentesség az általános szabály alóli kivételt, a kiváltság pedig többletjogokat jelent.⁶⁷ Egy másik elhatárolás szerint bár a kiváltságok és mentességek döntő többségét a nemzetközi jog hozta létre, de pl. a vámmentességet a nemzetközi jog csak általánosságban biztosítja, tartalmi kitöltése a fogadó állam belső jogától függ.⁶⁸

A diplomáciai kiváltságok és mentességek a fogadó országba való belépéstől fogva, vagy attól az időponttól kezdve élnek, amikor a fogadó országban már ott-tartózkodó személy diplomáciai kinevezését a küldő állam a fogadó állammal hivatalosan közölte. A kiváltságok és mentességek időben a megbízatás megszűnéséig tartanak, sőt azon túl is, amíg az illető a fogadó országot elhagyja, vagy amikor az erre megszabott ésszerű határidő lejár.⁶⁹

⁶⁵ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 884.

⁶⁶ 1961. évi bécsi egyezmény Preambuluma

⁶⁷ Lásd NAGY 1999, 422.

⁶⁸ 1961. évi bécsi egyezmény 36. cikk.

⁶⁹ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 888.

A kiváltságok és mentességek a nemzetközi jog alapján nemcsak a diplomáciai képviselő tagjaira, hanem a diplomáciai képviselőre (épület, irattár) és a diplomáciai képviselő közlekedési eszközeire is kiterjednek.

7.1. A diplomaták személyét megillető mentességek

A diplomaták személyét megillető mentesség (*személyi mentesség*) legfontosabb eleme a diplomáciai képviselő személyének *sérthetetlensége*.⁷⁰ A fogadó állam köteles minden olyan intézkedést megtenni, amivel megvédi a diplomata személyét és megakadályoz minden olyan támadást, mely a diplomata személyét sértené.

A diplomatákat megillető *mentességekről* a Bécsi Egyezmény a következőképp rendelkezik. A diplomáciai képviselő ki van véve a fogadó állam büntető joghatósága alól. Ez a mentesség korlátozottan kiterjed a fogadó állam polgári és államigazgatási joghatósága alóli mentességre is. Tehát míg a diplomaták büntetőjogi mentessége abszolút, addig a polgári jogi mentessége csak kivételekkel alkalmazható.

A Bécsi Egyezmény rendelkezései szerint a büntető joghatóság alóli mentesség részeként a diplomáciai képviselő nem köteles tanúvallomást tenni, ellene semmilyen eljárási cselekmény nem fogantatható, vele szemben végrehajtási intézkedés nem hajtható végre. Ellenük büntetőeljárást indítani, letartóztatást vagy őrizetbe vételt fogantatosítani nem lehet.⁷¹

A mentesség nem azt jelenti, hogy nem lenne kötelezettségük a fogadó állam jogszabályainak betartására. Amennyiben a diplomáciai képviselő bűncselekményt követ el *persona non grata*-nak nyilvánítható, akit a küldő állam köteles visszahívni. Amennyiben magánszemély a későbbiekben visszatér a fogadó államba korábbi mentessége nem akadályozza annak, hogy felelősségre vonják korábban elkövetett bűncselekménye miatt, kivéve a hivatali tevékenysége során elkövetett cselekményekre.⁷²

A diplomáciai képviselő *polgári joghatóság alóli mentessége* nem áll fenn olyan per esetén, mely:

- a) a fogadó állam területén fekvő magáningatlanára vonatkozik,
- b) olyan hagyatéki eljárással kapcsolatos, amelyben a diplomáciai képviselő magánszemélyként, mint végrendeleti végrehajtó, hagyatéki gondnok, örökös vagy hagyományos vesz részt,

⁷⁰ 1961. évi bécsi egyezmény 29. cikk.

⁷¹ 1961. évi bécsi egyezmény 29-31. cikk.

⁷² Lásd NAGY, 1999, 423.

c) a diplomáciai képviselő által a fogadó államban, hivatalos tevékenysége körén kívül folytatott bármilyen szabadfoglalkozással vagy kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos.⁷³

A polgári jogi mentesség körében a diplomata nem hivatkozhat a saját mentességére az általa indított perben vele szemben támasztott visszkereseti igényekkel szemben. A polgári jogi perbe bocsátkozás esetén a mentességről való lemondás nem vonatkozik az ítélet végrehajtására, az ítélet csak egy újabb, erre vonatkozó kifejezett lemondás esetén hajtható végre.⁷⁴

Az adó- és vámügyi területen is érvényesül a diplomata mentessége, kivéve az áruk árába foglalt adókat (áfa), illetve a diplomatának a fogadó államban levő személyes ingatlantulajdonához kapcsolódó adókat és illetékeket, az örökösödési illetékeket, a fogadó államban levő forrásból eredő magánjövedelem utáni adókat, a kereskedelmi vállalkozásokba befektetett tőke adóját, vagy a szolgáltatások fejében járó díjakat.⁷⁵ A diplomata mentesül a személyes használatára behozott és kivitt tárgyak tekintetében a vámfizetés alól, mentes a fogadó állam társadalombiztosítási szabályai alól.

A diplomata személyes poggyásza is mentesül a vámvizsgálat és az egyéb ellenőrzés alól, kivéve, ha alapos okkal feltételezhető, hogy csomagok nem személyes használatra, hanem kereskedelmi célokat szolgálnak, vagy behozatali illetve kiviteli tilalom alá esnek, így például alapos okkal feltételezhető, hogy kábítószer, fegyvert rejtjenek. A csomagvizsgálatot ebben az esetben is csak a diplomata jelenlétében lehet lefolytatni.⁷⁶

Amennyiben a diplomata fogadó államából a küldő államba egy harmadik országon keresztül utazik, ez utóbbi állam neki és családtagjainak sérthetatlenséget, védelmet, valamint az áthaladáshoz szükséges könnyítéseket biztosít. Az adminisztratív személyzet átutazását nem akadályozhatják.⁷⁷

A diplomáciai képviselőket megillető mentesség a diplomáciai képviselők családtagjait teljes mértékben, a diplomáciai képviselőket más tagjait pedig bizonyos korlátozásokkal illeti meg.

A diplomatával együtt élő családtagjai ugyanúgy élvezik a mentességet, velük szemben büntető, polgári vagy államigazgatási eljárás nem indítható. A családtagokat megillető mentességek köre szembemegy a funkcionalitási elv logikájával, hiszen a családtagok semmiféle diplomáciai tevékenységet nem végeznek.⁷⁸

A Bécsi Egyezmény rendelkezései szerint a képviselői igazgatási és műszaki személyzetének tagjainak, a háztartásukban élő családtagokkal együtt, amennyiben nem állampolgárai vagy

⁷³ 1961. évi bécsi egyezmény 31. cikk.

⁷⁴ 1961. évi bécsi egyezmény 32. cikk, Lásd KOVÁCS, 2011, n° 890.

⁷⁵ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 890., 1961. évi bécsi egyezmény 34. cikk.

⁷⁶ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 890.

⁷⁷ 1961. évi bécsi egyezmény 40. cikk.

⁷⁸ 1961. évi bécsi egyezmény 36. cikk, Lásd KOVÁCS, 2011, n° 887.

állandó lakosai a fogadó államnak, a büntető joghatóság alóli mentességük teljes, viszont a fogadó állam polgári és államigazgatási joghatósága alóli mentesség csak a hivatali tevékenységük során elkövetett cselekményeikre terjed ki megfelelően a funkcionalitási elvnek.⁷⁹

A képviselőt segítő személyzetének azok a tagjai, akik nem állampolgárai vagy állandó lakosai a fogadó államnak csak a hivatali cselekményei mentességet élveznek, illetve adó- és illetékmentességben részesülnek az alkalmaztatásuk folytán kapott illetményeikre nézve.

A képviselőt tagjai háztartási alkalmazottai, amennyiben nem állampolgárai vagy állandó lakosai a fogadó államnak, adó- és illetékmentességben részesülnek az alkalmaztatásuk folytán kapott illetményeikre nézve.⁸⁰

7.2 A diplomáciai épületek mentessége

A diplomáciai képviselőhöz tartoznak a képviselő hivatalos helyiségei, irodái, berendezései, illetve az ezekhez tartozó földterület. Kérdésként merülhet fel a diplomáciai képviselő vezetőjének magáncélú lakásának jogállása. Az 1961-es Bécsi Egyezmény rendelkezései szerint a diplomáciai képviselő lakásai, iratai és levelezése is sérthetetlen.⁸¹

A diplomáciai képviselő céljából használt épületek és helyiségei sérthetetlenek. A fogadó állam hatóságai a képviselő vezetőjének kifejezett hozzájárulása nélkül nem léphetnek be a képviselőre. A fogadó állam hatóságai a diplomáciai képviselő helyiségeiben nem fogantathatnak lefoglalásokat, azt nem kutathatják át.⁸²

A fogadó államnak kötelessége megvédeni minden lehetséges intézkedéssel a diplomáciai képviselő épületét. Köteles megakadályozni az épületbe való erőszakos behatolást, annak megrongálását, vagy az ott folyó hivatali tevékenység megzavarását és a diplomáciai képviselő méltóságának megsértését.⁸³

Különösen súlyos jogsértésnek számított ennek fényében az iráni diákok magatartása a *Teheráni túsügyben*.⁸⁴

Az 1979-es iráni forradalom idején iráni diákok egy csoportja tört be az Egyesült Államok teheráni nagykövetségére. Az ott tartózkodó diplomáciai és konzuli beosztású személyeket

⁷⁹ 1961. évi bécsi egyezmény 37. cikk.

⁸⁰ 1961. évi bécsi egyezmény 37. cikk.

⁸¹ 1961. évi bécsi egyezmény 30. cikk.

⁸² 1961. évi bécsi egyezmény 22. cikk.

⁸³ 1961. évi bécsi egyezmény 22. cikk.

⁸⁴ Az Egyesült Államok diplomáciai személyzetének (Amerikai Egyesült Államok kontra Teherán), Judgment of 24th May 1980, ICJ Reports 1980.,3.

tűszul ejtették és azzal fenyegették meg őket, hogy kémkedés vádjával bíróság elé állítják őket. Az iráni állam nem akadályozta meg a képviselet elleni támadást, illetve utólag támogatásáról biztosította a tűszejtőket és sajátjaként ismerte el az iráni diákok magatartását. A Nemzetközi Bíróság így 1980-ban megállapította az iráni állam felelősségét a diplomáciai kapcsolatokra vonatkozó szabályok megsértése, különösen a diplomatakat megillető mentességek, az őket megillető szabad mozgás joga illetve a levéltár sérthetlenségének megsértése miatt és kártérítésre kötelezte Iránt.⁸⁵

A diplomáciai képviselet épületének mentességét még a háború, illetve a diplomáciai kapcsolatok megszakadása sem szünteti meg.⁸⁶ A diplomáciai képviselet bezárása esetében is fennmarad a mentesség, feltéve, hogy a küldő állam ideiglenes jelleggel döntött a bezárásról. Az ideiglenes bezárás során elkövetett behatolásokat a küldő államok következetesen jogsértésnek tekintik.⁸⁷

Az épület mentessége egészen addig tart, ameddig a küldő állam kifejezetten arról nyilatkozik, hogy az állam szándéka, hogy felhagynak az épület diplomáciai célú használatával, illetve a végleges elhagyás szándékával kiürítették azt.⁸⁸

A mentesség kiterjed a diplomáciai képviselet irattárára is. A Bécsi Egyezmény 22. cikke úgy rendelkezik, hogy a képviselet helyisége, az ott levő berendezés és vagyontárgyak mentesek a kutatás, igénybevétel, foglalás vagy végrehajtás alól. A 24. cikk külön is kiemeli az irattár és az okmányok mindenkor és bárhol való sérthetlenségét. Ebből arra lehet következtetni, hogy az irattár sérthetlenségének megsértése nemcsak a képviselet helyiségeibe való behatolás útján, hanem akként is megvalósítható, ha attól elválasztva a diplomáciai képviseleten kívül kerül megrongálásra. Az irattár sérthetlenségének autonómiáját a *Teheráni-ügyben* hozott döntés is alátámasztja, hiszen a Bíróság megállapította a jogsértést arra az esetre nézve is, amikor a diákok a személyzetet tűszul ejtve feltörték az irattárat s az okmányokat a sajtó révén, illetve különböző kiadványokban nyilvánosságra hozták.⁸⁹

A mentesség a diplomáciai képviselet közlekedési eszközeire is kiterjed, azok mentesek a lefoglalás és átkutatás alól, azok szabad mozgása és a közlekedése nem akadályozható.⁹⁰ A

⁸⁵ *Az Egyesült Államok diplomáciai személyzetének* (Amerikai Egyesült Államok kontra *Teherán*), Judgment of 24th May 1980, ICJ Reports 1980.,3.

⁸⁶ 1961. évi bécsi egyezmény 45. cikk.

⁸⁷ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 906.

⁸⁸ Lásd NAGY 1999, 426.

⁸⁹ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 907.

⁹⁰ 1961. évi bécsi egyezmény 22. cikk.

közlekedési eszközök mentességét biztosítja az a kiváltság is, hogy a misszióvezetői gépkocsi fellobogózható, illetve speciális jelzéssel, rendszámmal láthatók el.

A Bécsi Egyezmény 40.cikke a diplomáciai poggyásznak illetve a követség levelezésének is sérthetlenséget biztosít. A diplomáciai poggyászt nem lehet sem kinyitni, sem visszatartani. A diplomáciai poggyászt megkülönböztető jelzéssel szokták ellátni, csak diplomáciai okmányokat, vagy hivatalos használatra szolgáló tárgyakat tartalmazhat.⁹¹

7.3 Diplomáciai menedékjog (*asylum*)

A diplomáciai épületek mentességével összefüggő kérdés, hogy a diplomáciai képviselőre bemenekülő személyekre kiterjed –e az épületek megillető mentesség. Ennek értelmében a diplomáciai képviselőre való bejutással kikerülhetne valaki a fogadó állam területi főhatalma alól.

Az *extraterritorialitás* elméletére épülő *asylum* joga az egyetemes nemzetközi jog szabályaiban már nem elfogadott, hiszen sérti a fogadó állam szuverenitását és személyi felségjogát.⁹² A küldő állam kötelessége, hogy a diplomáciai képviselő épületét rendeltetésszerűen, tehát csakis diplomáciai célra vagy azzal összeférhető célra használja.⁹³ Így ebből adódik az a kötelezettség is, hogy külképviseleten nem biztosítható menedék bűncselekmények elkövetői számára. Ilyenkor a küldő állam kötelessége az érintett személy fogadó állam bűnüldöző szerveinek való kiadása. A kötelezettség megsértése azonban nem jogosítja fel a fogadó államot a diplomáciai képviselőre való belépésre.

Ide kapcsolódik az ún. *Wikileaks-ügy*⁹⁴ is. Julian Assange a *Wikileaks* alapítójaként amerikai diplomáciai iratok kiszivárogtatójaként vált ismertté. A Svédországban élő Assange ellen 2010-ben nemi erkölcs elleni bűncselekmények miatt európai elfogatóparancsot adtak ki, Assange tagadva az ellene felhozott vádakát, félve attól, hogy a britek kiadva őt Svédországnak lehetővé teszi a svédek számára, hogy kiadják őt az amerikaiaknak, 2012-ben menedéket kért Ecuador londoni nagykövetségén. Ecuador elismerte a menedékjogot, és azóta is menedéket biztosít Assange-nak. Bár a britek többször felvetették, hogy megítélésük szerint ennek fényében Ecuador nem a diplomáciai tevékenységgel összhangban használja az épületet, így a fogadó

⁹¹ 1961. évi bécsi egyezmény 27. cikk.

⁹² Lásd NAGY, 1999, 426.

⁹³ 1961. évi bécsi egyezmény 22. cikk.

⁹⁴ KENDE Tamás - NAGY Boldizsár – SONNEVEND Pál - VALKI László: Nemzetközi jog, Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 307.

állam nem köteles az épület mentességét elismerni, mindezidáig nem hatoltak be a követség épületébe, tiszteletben tartva annak mentességét.

Ezzel de facto elismerik az Assange számára biztosított diplomáciai menedékjogot. A kialakult helyzet megoldása vagy Assange önkéntes távozása, vagy egy garancia biztosítása jelentené, miszerint Svédország nem adja ki Assange-ot az USA-nak.

Ezzel együtt kijelenthető, hogy a jelenlegi nemzetközi jogban hiányoznak a diplomáciai *asylum* jogi alapjai. Ahogy a Nemzetközi Bíróság a *Menedékjog-ügyben*⁹⁵ kifejtette a diplomáciai menedék nyújtása sérti a fogadó állam szuverenitását és beavatkozást jelent az állam belügyeibe, így csak a nemzetközi jog kifejezett rendelkezése mellett kerülhet rá sor. A *Haya de la Torre-ügyben*⁹⁶ már úgy fogalmazott ugyanez a Bíróság, hogy Kolumbia nem volt köteles a követségen tartózkodó politikust kiadni Perunak, így de facto mégis érvényesült a diplomáciai menedékjog. Így tehát kijelenthető, hogy legalábbis a latin-amerikai regionális szokásjog részeként még ma is létezik a diplomáciai menedékjog intézménye, annak részletszabályairól viszont még a latin-amerikai államok álláspontja is eltér egymástól.⁹⁷

Kivételesen politikai és leginkább humanitárius megfontolásokból sor kerülhet az életét féltő, menekülő személy befogadására, viszont ez sem biztosítható a köztörvényes bűncselekménnyel vádolt személyek számára. Az államok azonban gyakran élnek azzal a gyakorlattal, hogy amennyiben a fogadó állam polgárai üldöztetés elől menekülve kérnek bebocsátást, őket hosszabb-rövidebb időre befogadják. Ezzel ezek a személyek nem szereznek menedékjogot, azonban a követségi épület mentességének a fogadó állam által történő tiszteletben tartása miatt menedéket találnak.⁹⁸

7.4 A diplomatákat megillető kiváltságok

A diplomáciai képviselőt illetve a képviselővezetőt kitzúzheti a képviselő épületére, illetve a képviselővezető rezidenciájára a küldő állam lobogóját és címerét.⁹⁹ A misszióvezető kитеheti az államának lobogóját arra a közlekedési eszközre is, amelyet adott esetben használ. A küldő állam lobogója és címere a fogadó állam védelmét élvezi, köteles megakadályozni azok sérelmét.

⁹⁵ *Menedékjog-ügy*, (Colombia v Peru), Judgment of 20th November 1950, I.C. J. Reports 1950, 276.

⁹⁶ *Haya de la Torre Case*, (Colombia v Peru), Judgment of 13th June 1951, I.C. J. Reports 1951, 71.

⁹⁷ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 900.

⁹⁸ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 900.

⁹⁹ 1961. évi bécsi egyezmény 20. cikk.

Szintén a diplomáciai képviseletet megillető könnyítésekhez tartozik az adó- és illetékmentesség megadása a képviselet helységeit és hivatalos tevékenységét illetően.¹⁰⁰

7.5 Lemondás a mentességről

A diplomáciai képviselő joghatóság alóli mentességéről a diplomáciai képviselő nem, csakis a küldő állam mondhat le.¹⁰¹ Ahogy a Bécsi Egyezmény Preambuluma fogalmaz „a kiváltságok és mentességek célja nem egyének előnyben részesítése, hanem az, hogy biztosítsa a diplomáciai képviselőknek, mint államok képviselőinek feladatuk eredményes teljesítését”. Így tehát ki lehet jelenteni, hogy a mentességek nem a diplomatát, hanem az államot illetik.

Az állam általi a lemondásnak mindig kifejezettnek kell lennie, a lemondás visszavonható.

8. A nemzetközi szervezetek diplomáciai kapcsolatai

A diplomáciai kapcsolatokra vonatkozó nemzetközi szabályozás másik nagy része a nemzetközi szervezetek diplomáciai kapcsolataira vonatkozik.

Így a nemzetközi szervezetek mellé akkreditált missziókról szóló 1975. évi Bécsi Egyezmény,¹⁰² illetve az 1946-ban New Yorkban kötött egyezmény az ENSZ-t megillető kiváltságokról és mentességekről¹⁰³ és az 1947-es a szakosított intézmények kiváltságairól és mentességeiről szóló egyezmény¹⁰⁴ szabályozza ezt a területet.

A tagállamoknak jogosultsága, de nem kötelezettsége, hogy állandó képviseletet létesítsenek a nemzetközi szervezet alapszabályának megfelelően.

Ilyen képviselöket már a Nemzetek Szövetsége idején is létesítettek,¹⁰⁵ de állandósult gyakorlattá csak az ENSZ létrejöttével vált. A mára már szokássá vált állandó képviseleti rendszer kiépítésére az Európa Tanács, illetve például az Arab Liga kifejezetten felhívja a tagállamait.¹⁰⁶

¹⁰⁰ 1961. évi bécsi egyezmény 28. cikk.

¹⁰¹ 1961. évi bécsi egyezmény 32. cikk.

¹⁰² Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with International Organizations of a Universal Character, 1975, Vienna on 14 March 1975. (Not yet in force) Official Records of the United Nations Conference on the Representation of States in their Relations with International Organizations, vol. II (United Nations publication, Sales No. E.75.V.12)

¹⁰³ 1957. évi 15. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban, 1946. évi február hó 13. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

¹⁰⁴ 1967. évi 23. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek szakosított intézményeinek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban 1947. november 21-én kelt Egyezmény kihirdetéséről.

¹⁰⁵ Így például elsőként Lengyelország állított fel állandó képviselöket a Nemzetek Szövetsége székhelyén Genfben 1920-ban.

¹⁰⁶ Lásd NAGY, 1999, 430.

Az állandó képviselők abban különböznek a diplomáciai képviselőktől, hogy egy szervezettel tartanak fenn kapcsolatot nem egy állammal, és a képviselő általában nem kölcsönösségi alapon működik, a nemzetközi szervezetek csak kivételesen tartanak fenn képviselőt az államokban.¹⁰⁷ Az állandó képviselő létrehozásához nem kell sem a szervezet, sem a szervezetet befogadó székhelyállam előzetes hozzájárulása, hiszen az illető diplomáciai funkcióit nem az ő viszonylatában fogja gyakorolni. A küldő állam értesíteni köteles a nemzetközi szervezetet arról, hogy a szervezet mellett állandó képviselőt kíván létesíteni, a nemzetközi szervezet pedig értesíti erről a székhely szerinti államot. Ez akkor is lehetséges, ha a küldő államnak nincs diplomáciai kapcsolata a székhelyállammal.¹⁰⁸

A képviselők jogi helyzetét korábban különleges megállapodások rendezték, majd 1975-ben létrejött egy általános egyezmény a nemzetközi szervezetek mellett létesített képviselőkről.

Az említett jogforrásokon kívül az ENSZ és szakosított intézményei ún. *székhelyegyezményeket* is köthetnek azokkal az államokkal, amelyek területén az egyes szervezetek találhatók. A székhelyegyezmény az önálló jogalanyisággal rendelkező nemzetközi szervezet és a szervezetet befogadó állam közötti nemzetközi megállapodás, mely a szervezet tevékenységének ellátásához szükséges kiváltságokat és mentességeket biztosítja.¹⁰⁹

Az ENSZ-családon kívüli nemzetközi szervezetek is rendszerint vagy saját statútumukban, vagy külön megállapodásokban rögzítették az általuk, illetve a hozzájuk akkreditált missziók által élvezett kiváltságokat és mentességeket.

Az állandó képviselő funkcióját megbízólevelének átadásával kezdi. Az állandó képviselőt a képviselővezető mellett diplomata beosztású egyének, adminisztratív és műszaki személyzet illetve segédszemélyzet dolgozik.

Az állandó képviselő fő feladata a küldő állam képviselője a szervezetben, illetve tárgyalások folytatása, nemzetközi szerződést csak külön megbízás alapján köthet.¹¹⁰

A nemzetközi szervezetek mentességeinek és kiváltságainak szintje alacsonyabb, mint a klasszikus értelemben vett diplomáciai képviselők mentességei. Esetükben a funkcionalitás elmélete maradéktalanul érvényesül, a mentességek csak a hivatalos funkció gyakorlása során kifejtett cselekményeikre terjednek ki.¹¹¹

Az ENSZ, illetve az ENSZ család kiváltságainak és mentességeiről szóló egyezmények szerint a képviselőteken dolgozók abszolút mentességet élveznek a hivatali hatáskörükkel

¹⁰⁷ Lásd NAGY, 1999, 430.

¹⁰⁸ Lásd NAGY, 1999, 431.

¹⁰⁹ Lásd HARGITAI, 2005, 93.

¹¹⁰ Lásd NAGY, 1999, 431.

¹¹¹ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 955-957.

összefüggésben végzett tevékenységük vonatkozásában. Büntetőjogi mentességük teljes körű, a polgári jogi, államigazgatási jogi mentesség azonban a hivatali minőségre korlátozódik, vámmentességük pedig csak a személyes poggyászban behozott tárgyakra korlátozódik, egyéb vámok, áfa, illetve az eladási illetékek alól nem mentesülnek.¹¹²

Az ENSZ mellett létesített állandó képviselők épületeinek és irattárának mentessége abszolút jellegű, emellett biztosítani kell a küldő állammal való kapcsolattartás lehetőségét, tiszteletben kell tartani a diplomáciai poggyász sérthetetlenségét.¹¹³

8.1 Néhány más fontosabb nemzetközi szervezet státusa és a hozzájuk akkreditált képviselők helyzete

Az **Európa Tanács** kiváltságairól és mentességeiről az 1949. évi párizsi megállapodás és kiegészítő jegyzőkönyvei rendelkeznek. Az alkalmazandó szabályok alapvetően megegyeznek az általános nemzetközi szabályokkal. A legfontosabb különbség, hogy csak a főszervek, illetve a vezető tisztségviselők (A Miniszteri Bizottság és a főtitkár) részesülnek az 1961. évi egyezmény szerinti diplomáciai kiváltságokban és mentességekben. Az egyéb tisztségviselők a hivatali hatáskörökkel összefüggésben élveznek mentességet. Az Európa Tanács szakbizottságainak eseti üléseire érkező tagállami képviselők vonatkozásában az 1969-es egyezmény különleges diplomáciai missziókra vonatkozó szabályainak megfelelő elbánást kell alkalmazni.¹¹⁴

Az Európai Unió esetében az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt hetedik jegyzőkönyv szerint az alkalmazandó szabályok alapvetően ugyanazok, mint Európa Tanácsnál. A legfontosabb különbség az, hogy bár az EU tisztségviselői itt is mentességeket élveznek fizetésük tekintetében a székhelyállammal, illetve az állampolgárság szerinti állammal szemben, azonban jövedelemadót kötelesek fizetni az Európai Unió számára.¹¹⁵

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (**NATO**) esetében az 1951. évi ottawai egyezmény az irányadó. A szervezet mellé akkreditált diplomáciai missziók személyzete esetében itt is a klasszikus diplomáciai kiváltságok és mentességek kerülnek alkalmazásra. A szervezet

¹¹² Az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban, 1946. évi február hó 13. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 15. törvényerejű rendelet Preambuluma illetve IV. cikk.

¹¹³ Az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban, 1946. évi február hó 13. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 15. törvényerejű rendelet II. és III. cikk.

¹¹⁴ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 960-962.

¹¹⁵ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 964.

tisztviselői esetében a mentességek alapvetően a hivatali hatáskörben elkövetett cselekmények tekintetében élnek.¹¹⁶

8.2 Egyes különleges képviseleti megoldások- Különleges diplomáciai missziók

A különleges diplomáciai missziókról az 1969. évi New York-i egyezmény¹¹⁷ rendelkezik.

Az egyezmény értelmében állami küldöttségen olyan képviseleti jellegű és időleges delegációt kell érteni, amelyet egy állam a másik államba azért küld, hogy meghatározott kérdéseket megtárgyaljon, vagy meghatározott feladatot teljesítsen.¹¹⁸

A különleges diplomáciai missziót egy állam küldi egy másik államba, ezért az állam képviseletére jogosult szervek meghatalmazással kell, hogy ellássák. A delegációban rendszerint vannak diplomáciai beosztású személyek, van adminisztratív és technikai személyzet, valamint segédszemélyzet és esetleg magánalkalmazottak is.¹¹⁹ A különleges diplomáciai misszió indítása a küldő és a fogadó állam megállapodásától függ, tagjait a küldő állam nevezi ki, de a fogadó államnak bele kell egyeznie és jelezheti indoklás nélkül, ha tagjai között *persona non grata* is van.¹²⁰ A különleges diplomáciai misszió tagjai személyükben sérthetetlenek: diplomata tagjainak büntetőjogi mentessége abszolút jellegű, polgári jogi mentessége alól a fogadó állambeli ingatlannal, gyám- és öröklési ügyekkel összefüggő, illetve a hivatalos funkción kívül a fogadó államban végrehajtott magántevékenységgel összefüggő ügyeket kivéve. Mentességet élvez a társadalombiztosítási terhek, valamint az adók és vámok alól, kivéve az ingatlanokhoz, hagyatékhöz kapcsolódó adókat és az áfát. Tevékenysége véget ér az érintett államok megegyezésével, a feladat elvégzésére kitűzött idő lejártával, a küldő állam visszahívásával, illetve a fogadó állam közlésével, hogy befejezettnek tekinti a küldöttség tevékenységét.¹²¹

¹¹⁶ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 965.

¹¹⁷ Convention on Special Missions (1969) Adopted by the General Assembly of the United Nations on 8. December 1969., Entered into force on 21 June 1985., United Nations, Treaty Series, vol. 1400, 231.

¹¹⁸ Lásd NAGY, 1999, 429.

¹¹⁹ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 940.

¹²⁰ Lásd KOVÁCS, 2011, n° 941.

¹²¹ Lásd NAGY, 1999, 430.